

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО СТОПАНСТВО "ХАН АСПАРУХ" гр. ИСПЕРИХ, област РАЗГРАД  
ПК 7400, тел.08431/20-75, факс 36-29, е – mail: [pgposs\\_isperih@abv.bg](mailto:pgposs_isperih@abv.bg)

Утвърдил :.....

Директор (Сали Назиф)



## УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА

ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО  
ОБРАЗОВАНИЕ В ПГСС „ХАН АСПАРУХ“  
ГРАД ИСПЕРИХ  
ЗА УЧЕБНАТА 2024/2025 и 2025/2026 г.

Училищната програма е приета на ПС с протокол № 15/13.09.2024 г. и утвърден със Заповед № 33/16.09.2024 г. на Директора на училището

**Програмата е изработена въз основа на НАРЕДБА № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование** Обн. - ДВ, бр. 80 от 11.10.2016 г., в сила от 11.10.2016 г.; изм. и доп., бр. 80 от 28.09.2018 г., , изм. и доп. ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023 г. и е приета на заседание на педагогическия съвет с протокол №15/13.09.2024 г. и е утвърдена със заповед № 33/16.09.2024 г.

### **Наредбата определя:**

- Същността и целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
- Начините и формите за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
- Рамковите изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование;
- Институционалните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

## **I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Съгласно чл. 15, ал. 4 на Наредба № 13 от 21. 09. 2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, настоящата програма е институционалната политика за подкрепа и осъществяване на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование в ПГСС „ХАН АСПАРУХ“ град Исперих.

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето. Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие. Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в

## II. СЪЩНОСТ И ЦЕЛИ

### 1. Същност:

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и формират интердисциплинарен комплекс насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на такива, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда. Както и с формиране на гражданско самосъзнание и добродетели и е свързано със знания за правата и задълженията на гражданина и умения и готовност за активно гражданско поведение и отношение.

Целта на програмата е учениците не само да познават институциите и ценностите на демокрацията, но и чрез различни дейности да се формират като личности с позиция и способност да защитават своите права, да участват в гражданския, политическия и социалния живот – да могат да изразяват гражданската си позиция, да вземат решения за своето развитие, да носят отговорност за поведението си.

### 2. Цели към които се стреми програмата на ПГСС „Хан Аспарух“ гр. Исперих са :

- Усвояване на социални знания и умения за отстояване на правата, изпълнение на задълженията и поемане на отговорности като членове на обществото.
- Да ангажира „свободното“ време на учениците в училище по жизнено важни за тях въпроси, които в една или друга степен не се изучават по учебните предмети от учебния план.
- Да се формира у учениците гражданско съзнание и граждански добродетели, знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина, умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- Учениците да придобият знания за различни аспекти на здравето-здравословния начин на живот; наркотичните вещества, индивидуалните и социални последици от тяхната употреба и рисковото поведение като цяло.
- Да се формира у учениците положително отношение към личното здраве, собствената индивидуалност, самостоятелния информиран и отговорен избор.
- Формиране на ценностна система у учениците, която да доведе до отговорно поведение към околната среда, разумно използване на природните ресурси, до изграждането на екологична и здрава култура;

- Учениците да усвоят разнообразни социални умения , свързани с общуването, етикецията, вземане на решения, устояване на натиск, справяне с емоциите, решаване на конфликти и проблеми, поемане на отговорност за собственото поведение. Да познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
- Да зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
- Да осъзнава и цени своята културна идентичност;
- Да взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
- Да изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- Да взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
- Да носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;
- Да подбира информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
- Да осъзнава статуса на гражданина и ролята му в публичния живот,
- Да разбира спецификата и значението на гражданското общество и различните форми на гражданска активност;
- Да осъзнава отговорността на отделния индивид в гражданското общество ;
- Да осъзнава необходимостта от предефиниране на ключови понятия, като мир, война, справедливост, власт, толерантност, развитие пред лицето на съвременни глобални проблеми, като тероризма, бежанските кризи, екологичните проблеми и климатичните промени, анализира явления от обществения живот в страната, Европа и света от гледна точка на понятията за плурализъм и толерантност
- Да анализира влиянието на личното поведение и навици върху различните системи и здравето;
- Да поддържа оптимално равнище на физическа дееспособност ;
- Да описва влиянието на психоактивните вещества върху репродуктивното здраве и бременността (плода);
- Да показва умения за намиране и осъществяване на алтернативни на употребата на психоактивни вещества начини и дейности за: приобщаване към групи, справяне със стрес и тревожност, за позитивни преживявания
- Да анализира факторите, които водят до злополуки и насилие;
- Да показва умения за идентифициране на ситуации на насилие и злополуки и избор на стратегии за избягването им;
- Да обяснява връзката на алкохола и другите наркотици със злополуките и насилието;

- Да демонстрира умения за решаване на конфликти;
- Да описва предимствата и ограниченията на различните методи на контрацепция и начините на тяхното използване за предпазване от нежелана бременност, болести, предавани по полов път, ХИВ/СПИН;
- Да познава основните замърсители на въздуха - фини прахови частици, серни и азотни оксиди, тропосферен озон и др., както и специфични замърсители -сероводород, амоняк, летливи органични съединения, фреони и др.;
- Да описва и класифицира видове замърсяване на почвите и оценява влиянието му върху околната среда и човешкото здраве;
- Да разработва идеи и проекти за опазване на чистотата на водите и водните басейни;
- Да използва източници на обществено достъпна информация за възможните въздействия върху атмосферата и околната среда от производството на енергия от различни източници при работа по различни проекти;
- Да коментира понятията "кръгова икономика", "зелена икономика", "синя икономика" ;
- Да аргументира разделното събиране на отпадъци като подход за управление на отпадъците;
- Да участва в обществени кампании на екологична тема и в дейности на организации, занимаващи се с опазване на околната среда;
- Да умее да преценява критично публикации в медиите и изяви в социалните медии, които се отнасят до междуетническите и междурелигиозните отношения;
- Да познава институционални механизми за реагиране при нарушаване на човешки права;

### **2.1. Функциониране на всяка образователна институция като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:**

- Възпитава в демократичните ценности;
- Насърчава инициативност, отговорност, солидарност;
- Утвърждава демократична и здравословна среда, свободна от агресия и дискриминация;
- Създава позитивна среда между представителите на различните културни общности чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

## **III. ПОДХОДИ, НАЧИНИ И ФОРМИ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:**

### **1. Реализиране :**

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в процеса на придобиване на общообразователната подготовка се осъществяват интегрирано и чрез самостоятелен учебен предмет гражданско образование. Неговото интегриране се осъществява чрез ориентиране на обучението по общообразователните предмети към придобиване на ключовите компетентности по чл. 77, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Изучаването на учебния предмет гражданско образование в XI и XII клас се осъществява в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план, за общообразователната подготовка и с учебните програми по предмета.

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват в училищното образование в различни форми: в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;

- в заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден;
- в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование чрез дейността на ресурсни учители и психологът.

- в часове по учебни предмети по гражданско образование, философия, физическо възпитание, български език и литература, ХООС, БЗО, география и икономика, история и цивилизации, физика и астрономия, часове по професионална подготовка, отразени в дейността на електронният дневник;

- Стратегия и политики за развитие и дейности на училището;

- Самоподготовка чрез библиотечно-информационно обслужване;

- В училищното образование гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява в процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка.

- В училищното образование гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява и:

- в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;

- в дейностите по интереси ;

- в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование;

В ПГСС „Хан Аспарух“ гражданското, здравно, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват в часа на класа, чрез формите на ученическото самоуправление, в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование, в извънкласни форми и в дейностите по интереси.

Програмата предлага възможности на учителите при заместване на отсъстващ учител, когато не са специалисти по преподавания предмет да ангажира вниманието на учениците по тема от здравно, екологичното и интеркултурното образование в учебния час, определено със заповед на Директора за всеки конкретен случай.

Програмата е разработена на основание приетия с Наредба Държавен образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

### **1.1 Дейности - в час на класа**

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в часа на класа се осъществяват и чрез дейности за последователно развитие на класа като общност и за ученическо самоуправление на ниво паралелка, клас и училище

#### **ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ:**

- патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие;
- толерантността и интеркултурния диалог;
- финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“;
- военно обучение и защита на родината;
- безопасност на движението по пътищата;
- защита на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
- превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
- превенция и противодействие на корупцията;
- кариерно ориентиране;
- електронно управление и медийна грамотност.

Извън тематичните области по чл.11 ал. 1 от Наредба № 13 от 21. 09. 2016 г. Министърът на образованието и науката може ежегодно да определя и други теми, по които да се работи в часа на класа за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;

Обучението по отделни тематични области по чл.11 ал. 1 ал. 1 може да се осъществява от гост-лектори от съответните компетентни институции, от неправителствени организации или от общественици в присъствието на класния ръководител;

## **1.2 Дейности – Ученическо самоуправление**

Утвърждаване дейността на ученическия съвет като форма на демократичното училищно самоуправление. В състава на ученическия съвет влизат председателите на паралелките от VIII до XII клас. Ученическият съвет има тричленно ръководство, което се избира с гласуване за всяка учебна година. Редовни заседания на УС се провеждат веднъж в месеца и/ или при нужда. Ученическият съвет разработва годишен план съобразен с годишния план на училището. Представители на ученическия съвет имат право да взимат участие в педагогически съвети и в заседания на общественния съвет в училище.

### **1.2.1 Дейности на ученическото самоуправление:**

- Участие в различни форми на ученическо самоуправление и представителство;
- Организиране на доброволчески дейности във и извън училище;
- Организиране на училищни кампании, подкрепящи здравето, толерантността, социалната чувствителност, правата на човека, опазването на околната среда и благотворителни кампании;
- Организиране на училищни празници и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници;
- Организиране на обучения на връстници от връстници и дейности свързани с училищния клуб по БЧК;
- Участие в клубове и групи по интереси;
- Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията;
- Проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот;

## **1.3. Дейности – Занимания по интереси**

В организираните занимания по интереси по чл. 20 и чл.21 от Наредбата за приобщаващото образование, основна цел е подкрепата развитието на ключовите компетентности на учениците в различните области, математика, технологии, науки, езици, спорт.

Специфични цели:

- Приобщаване на учениците, чрез формиране на клубове по интереси ;
- Превръщане на училището в по-привлекателно място за развитие и изяви;
- Развитие на потенциала за учене, творческия и спортния потенциал на учениците;



- Включване на общността и родителите на учениците в извънкласните дейности по интереси;
- Осмисляне на свободното време на учениците, чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им способности и интереси;
- Създаване на перспектива в училищата, чрез извънучебна дейност, всеки участник да придобие увереност в силите си, да формира и реализира собствени стратегии за успех и мотивация за учене;
- Създаване на условия за развитие на социалната принадлежност, засилване на културната и националната идентичност и повишаване на етническата толерантност и мултикултурната интеграция.

#### **1.4. Интегрирано по учебни предмети**

Интегрираното обучение е форма на обучение на деца със специални образователни потребности (СОП), при която всяко от тях се обучава в масово училище, но по план, съобразен с индивидуалните му възможности. В България интегрираното обучение (ИО) е прието официално през 2003 г. То обхваща следните категории деца:

- с интелектуална недостатъчност;
- със зрителни увреждания;
- със слухови увреждания;
- с хронични заболявания;
- с говорни и езикови нарушения.

Приема се, че тези категории деца са със специални образователни потребности поради наличието на определени дефицити в различни сфери – познавателна, моторна, сензорна.

Главната цел на ИО е да постигне приобщаване на децата със СОП в средата на техните връстници, а впоследствие – в обществото като цяло. Затова учебните часове се провеждат заедно с класа, който посещава съответното дете. В зависимост от дефицита, с него се провеждат индивидуални занимания от различни специалисти – специални педагози. Важна особеност на ИО е, че е насочено към индивидуалните възможности и интереси на децата със СОП. От тях не се изисква покриване на стандартите на обучение за съответния клас; дори и усвоили минимум от знания, те преминават в по-горен клас.

- Повишаване на качеството на образованието чрез използване на различни образователни иновации;
- Създаване на условия за делова и хуманна атмосфера на откритост и гласност, на взаимно доверие при постигане на успехи и неуспехи, трудности.

- Използване на темите по програмата в различни общообразователни и професионални учебни предмети;
- Организация на часове по допълнителна подготовка по професионално направление;

#### **1.5. Дейности за развитие на компетентностите на педагогическите специалисти и обмен на добри практики:**

- Работа в ЕПК (методическите обединения);
- Вътрешно-училищна квалификация;
- Квалификация на педагогическите специалисти;
- Споделяне на добри практики;

### **IV. РИТУАЛИЗАЦИЯ НА УЧИЛИЩНИЯ ЖИВОТ**

Училищните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са насочени към изграждане и поддържане на демократична училищна организационна култура, която насърчава спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности.

#### **Организация на училищни чествания и ритуали в следните случаи:**

- всички официални празници, които се отбелязват в училището да започват с химна на Република България.
- откриване и закриване на учебната година;
- официално раздаване на дипломи и свидетелства за професионална квалификация на зрелостниците ;
- награждаване на отличили се ученици и учители;
- поддържането на училищен кът и съхраняването на училищното знаме;
- честването на национални празници, на официалните празници, на дните на национални герои и будители, на празника на патрона на училището и други регионални празници и чествания;
- отдаване и почит и израз на националното самосъзнание чрез поставяне на националния флаг на видимо място до сградата на училището, в непосредствена близост до бюст-паметника на патрона на ПГСС „ Хан Аспарух“ ;

### **V. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОДКРЕПА НА МУЛТИКУЛТУРНА СРЕДА**

1. В училището се обучават ученици от различни етноси: български, турски и ромски. На ниво клас се организират дейности, свързани с успешното интегриране на ученици от малцинствените групи.
2. Да се отбелязват празниците на отделните етноси;
3. Да се работи за толерантност между децата, представители на отделни етнически групи.

## **VI .НАЧИН НА ОТЧИТАНЕ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА**

Рамковите изисквания за резултатите от обучението по всеки един от елементите интердисциплинарния комплекс по чл. 3 са определени в Наредба №13, както следва:

1. по гражданско образование - в приложение № 1;
2. по здравно образование - в приложение № 2;
3. по екологично образование - в приложение № 3;
4. по интеркултурно образование - в приложение № 4.

Учителите по своя преценка използват, комбинират и адаптират рамковите изисквания за резултатите от обучението съобразно проучените интереси и потребности на учениците.

## **VII ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ**

### **1. Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:**

1.1. Учебната, извънкласната и извънучилищната дейност. Развитие на училищната общност

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

1.2. Спазване на Правилника за дейността на училището.

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

1.3. Спазване на Правилника за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

1.4. Провеждане Час на класа на базата на рамковия план за провеждане на часа на класа с активното участие на учениците.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

1.5 Участие в мероприятия, състезания и конкурси организирани от училището, РУО и МОН

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

1.6 Организиране и провеждане на ученически екскурзии с учебна цел

Срок: през учебната година

Отг.: Организатор на екскурзията и екип за управление

## **2. Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции**

2.1. Честване на всички национални и училищни празници.

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

2.2. Изграждане на система за сътрудничество на родители, училищно настоятелство, културни институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието.

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление

2.3 Участие на учениците културни мероприятия на общинско, регионално и национално ниво

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление, представители на родителите

2.4. Организиране на училищни празници и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти и екип за управление, представители на родителите

### **3. Здравно образование и екологично възпитание на учениците**

3.1. Провеждане на туристически походи и екскурзии

Срок: през учебната година

Отг.: Учители по ФВС и класни ръководители

3.2. Мероприятия за почистване на училищните площи и градските градинки около района на училището

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

3.3. Отбелязване на деня на Земята

Срок: 22.04.2025 г.

Отг.: Класни ръководители

3.4. Здравни беседи, проведени от външни лектори (СРЗИ, РПУ) или медицинското лице в час на класния ръководител на теми за наркотици, алкохол, упойващи в-ва, взривоопасни вещества и материали и употребата им.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

3.5. Отбелязване на деня на Водата чрез ежегоден конкурс с рисунки

Срок: 22.03.2025

Отг.: Класни ръководители

3.6. Участие в национални и международни екологични кампании („Капачки за бъдеще“, разделно събиране на отпадъци, рециклиране на текстил и др)

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти, непедагогически персонал

### 3.7. Разделно събиране на хартиени, метални, стъклени и пластмасови суровини и предаването им за рециклиране

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти, непедагогически персонал, ученици

3.8. Провеждане на инструктажи за здравословни и безопасни условия на обучение и труд, при работа в компютърни зали, за работа в учебни работилници и лаборатории.

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти

### 3.9. Отбелязване на деня на Розовата фланелка

Срок: февруари 2025

Отг.: Й.Мехмед, М. Ариф и Мелиха Ахмед

### 3.10. Отбелязване на деня на СПИН

Срок: 01.12.2024 г.

Отг.: Класни ръководители

3.11. Отбелязване на дейности по безопасност на движението по пътищата ( 16-20.09.2024г. – Европейска седмица на мобилността, 20.09.2024 г. – отбелязване на ден без загинали, 19.11.2024 г. – отбелязване на възпоменание на жертвите от ПТП, послание на есенния лист – септември-ноември 2024 г., )

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти

## **4. Възпитаване в интеркултурна среда.**

4.1. Създаване на мултикултурни общности (състави, отбори, екипи), за подобряване междуличностни отношения.

Срок: през учебната година

**„ Възпитаване в интеркултурна среда.**

4.1. Създаване на мултикултурни общности (състави, отбори, екипи), за подобряване междуличностни отношения.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

4.2. Изграждане на екипи за подкрепа на ученици със СОП и хронични заболявания и ученици със затруднения в усвояването на знания и умения и тяхната социализация.

Срок: през учебната година

Отг.: Педагогически специалисти, класни ръководители, психолог, ресурсни и логопед

Председател: Йълдъз Мехмед - .....

Членове: 1. Невин Кадир - .....

2. Мюжген Ариф - .....